

CRNI SEPTEMBAR

Biblioteka
SAVREMENI ROMAN

Za izdavača
Bora Babić

Urednica
Žaneta Đukić Perišić

Sandro Veronezi

Crni septembar

Prevela s italijanskog
Jasmina Andonović

AKADEMSKA KNJIGA
NOVI SAD

Naslov originala

Sandro Veronesi, *Settembre nero*
La nave di Teseo editore, Milano, 2024

© Akademska knjiga, Novi Sad, 2026
© 2024 La nave di Teseo editore, Milano

Manueli
As forever is

*Ne mogu da nastavim.
Nastaviću.*

Samjuel Beket

Prvi deo

1

Počinjući da pričam ovu priču, moram da vam govorim o svojim roditeljima. U ono vreme bili su čuvari moje bezbrižnosti a to znači da su bili dobri roditelji. Imao sam dvanaest godina i u mom životu nije bilo ničeg što bi iole moglo da okrzne važnost koju su imali oni. Ako se može reći da je moje detinjstvo bilo prostor sigurnosti i da sam ja bio srećno dete, zasluga je njihova. Zbog toga su me činjenice koje ću ispričati toliko potresle, jer oni prvi put nisu znali da me zaštite, štaviše, bili su jedan od uzroka potresa koji me je pogodio. Prvi put je svet došao da me dodirne, neposredno, bez filtera, a svet peče, živa je vatra – dok ja to nisam znao, jer su se moji roditelji sve do tada postavljali upravo između nas: tog puta međutim, oni sâmi bili su svet koji se obrušava nada mnom, stoga ako se može reći da od jednog određenog dana pa nadalje nisam više bio srećan – bar ne na onaj način – bilo je to njihovom krivicom.

Moj otac bio je advokat krivičar. Štaviše, bio je jedini advokat krivičar u mestu gde smo živeli, koje ću sada ja navesti i svi ćete pomisliti isto: Vinči. Ali Leonardo sa ovom pričom nema ništa. Radije bih se prisetio nečeg drugog vezanog za naše mesto

– za mene mnogo važnijeg, iako se toga niko nikad ne seti: pad mosta na Arnu, 17. novembra 1966, nekoliko dana posle poplave koja je pogodila Firencu i čitavu njenu okolinu. Taj pad, čak i više od same poplave, bio je prva trauma u mom životu: most je potonuo u reku a naše malo mesto, zajedno sa ostalim obližnjim mestima, našlo se odsečeno od sveta. Ta izolacija je potrajala više dana – bez škole, bez časova katehizma, porodice razdvojene, a onaj ko je zbog posla neizostavno morao ići u Firencu, poput mog oca, bio je prinuđen da se uputi na dug put, idući gorskim putevima koji su postajali opasni. Slušao sam kako se govori da je urušavanje mosta bilo izuzetno ozbiljna stvar jer je most imao samo dvanaest godina: ja sam tada imao pola od toga, i dvanaest mi uopšte nije izgledalo malo, ali kada je šest godina kasnije došao red na mene da potonem, shvatio sam da jeste – dvanaest godina je malo. Eto zašto se tako dobro sećam vremena poplave i pada tog mosta: i ja i taj most imali smo isto godina kada su nas pogodili, njega priroda, mene ljudi, a radi se o godinama kada izvesne stvari ne bi trebalo da se dese, niti mostovima niti ljudima. Previše je rano.

Moj otac, reko, bio je advokat krivičar, imao je jednu malu kancelariju u Vinčiju i jednu veću u Firenci, zajedno sa izvešnim Čarnezeom. Onoliko koliko sam znao ja, branio je nevine osobe, a da su nevine bilo je garantovano upravo činjenicom da ih je branio on. Bio je dobar čovek i pun života, lep onom lepotom koja je važila tada a to znači mršav, suv u licu i jakih ruku. Imao je lepu crnu kosu, poput grive kakvog konja vranca, oči tamne ali pune svetlosti, i izrazite, crvene usne stvorene samo za osmehe. Bio je zaljubljenik za sport: nije imao baš tu građu ali je tvrdio da je igrao ragbi, kao mlad, da se bavio

džudom (koji je on zvao japanskim rvanjem) i karateom. Nemoguće proveriti. Sigurno je bio bolestan za morem i jedrenjem, i posvećivao je sve svoje slobodno vreme barci kojom se bavljao tokom leta: u vreme odigravanja događaja o kojima ću pričati, posedovao je jednu *Classe U* od drveta nazvanu *Tivatù*, koja je zahtevala beskrajno bavljenje njome, i ja se sećam skoro kao torture onih zimskih nedelja kada me je vodio sa sobom, na Fjumeto, u Versiliju, na brušenje uronjenog dela trupa, reparaciju pukotina, premazivanje firnajzom, poliranje, zaštitu i staranje o tom plovilu kao da je bilo dete – kao da je bilo ja. U suštini voleo je sve što plovi; ali ponajpre ono što je malo i brzo poput jedrilica, koje su se snagom ruku mogle izvući na plažu. Učestvovao je čak i u regatama, ponekad, zajedno sa Đanfrankom, vlasnikom Kupališta Stela – gde smo provodili letnje odmore – te s njegovim bratom po imenu Đuzepe. Nikada nisu pobeđivali: kod kuće, na policama u dnevnoj sobi, isticala su se tri pehara, jedan veliki i dva mala. Odnosili su se na tri različita izdanja iste regate zvane „Happy Day“: na pločici onog velikog pisalo je DRUGOPLASIRANI i datum je bio iz 1967. Dva manja bila su dva treća mesta, 1966. i 1968. Ti materijalni dokazi naveli su me da umislim da su on, Đanfranko i Đuzepe bili jaki, ali da su onda tokom godina, naišli na, za njih, malo tvrđi orah. Čuo sam pominjanja zvučnih imena – Kapijo, Straulino – na koja sam nailazio u albumu za sličice „Sportski šampioni“, i čvrsto sam verovao da su oni bili ti takmaci koji su mog oca pobeđivali u regatama. Međutim, mom ocu oni su bili idoli, dok su regate, na kojima posle 1968. više nije uspeo da osvoji niti jedan utešni pehar, bile tek mala amaterska takmičenja organizovana za zaljubljenike poput njega. U suštini to o njegovim plasmanima na regatama bila je tema koja je mnogo više zanimala mene nego njega, jer reč koju

treba upotrebljavati kada se govori o mom ocu jeste – diletant. Osim u svom poslu, za sve ostalo moj otac je bio diletant, upravo u etimološkom smislu tog termina, što ima neke veze sa *delicere*, odnosno sa: zavoditi, mamiti, ka sebi privlačiti pomoću omče. Od diletanta, on je posedovao tu zaraznu strast i radost bivstvovanja, bezbrižnost i plemenitost duha, ali takođe i površnost, ispraznost, improvizovanje i ponekad neukost. Važno je imati na umu, sve to.

Moja majka imala je riđu kosu – ali takvu nijansu riđe, neopisivu verujte mi, kakva je postojala samo na njenoj glavi. Bila je Irkinja. U Italiju je došla kao devojčica sa svojom porodicom, nikad se nije dobro razumelo zašto. Poslovi, govorilo se; njen otac bio je uvoznik derivata kaučuka, i preselio se s porodicom iz Dabilna u Firencu odmah posle rata, 1946, kada je moja mama imala jedanaest godina. Pokret u suprotnom smeru preduzeo je trinaest godina kasnije, kad se ona već bavljala s tatom, te ga zbog toga nije sledila. Mora da je bilo malo nervoze u njenoj porodici u tom periodu, budući da se mesec dana nakon povratka njenih u Irsku, mama udala za tatu, 25. septembra 1959. gotovo krišom, bez zvanica, a manje od šest meseci kasnije, 12. marta 1960, rodio sam se ja. Nije teško naslutiti razlog te kontroverze imajući u vidu da je porodica moje majke bila katolička, i to do srži.

Bila je lepa žena, moja mama, pa i pored sve suzdržanosti u njenom načinu života (ćutljiva, uobičajenog odevanja, bez zaposlenja, bez vozačke dozvole, bez mondenskih provoda), ta njena kosa čudesne boje bila je neodoljivi zov u sredinama u kojima je provodila svoje dane – to jest: u Vinčiju tokom školske godine i na Fjumetu u letnjim mesecima. Bila je vrisak – ta kosa – i čuo sam ga čak i ja: „Ej, gledajte me! I nemojte gledati samo kosu, kad ste već tu, gledajte moje smaragdne oči, gledajte moju